HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

למאי אתא לכדתניא (א)כיצד היה עושה [א]נותן את הפדר אבית השחיטה ומעלהו וזה הוא דרך כבוד של מעלה: **מתני'** [ב]הפייס השלישי חדשים לקטרת באו והפיסו [ג]והרביעי חדשים עם ישנים מי מעלה אברים מן הכבש למזבח: **גמ'** תנא מעולם לא שנה אדם בה מ"ט א"ר חנינא מפני שמעשרת א"ל רב פפא לאביי מ"ט אילימא משום דכתיב [1]ישימו קטורה באפך וכתיב בתריה [2]ברך ה' חילו אי הכי עולה נמי הכתיב [1]וכליל על מזבחך א"ל הא שכיחא והא לא שכיחא אמר רבא לא משכחת צורבא מרבנן דמורי אלא דאתי משבט לוי או משבט יששכר לוי דכתיב [1]יורו משפטיך ליעקב יששכר דכתב (ב)[3](ובני) יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל ואימא יהודה נמי דכתיב [4]יהודה מחוקקי אסוקי שמעתא אליבא דהילכתא קאמינא א"ר יוחנן [ד]אין מפייסין על תמיד של בין הערבים אלא כהן שזוכה בו בשחרית זוכה בו ערבית מיתיבי כשם שמפייסין שחרית כך מפייסין בין הערבים כי תניא ההיא בקטורת והתניא כשם שמפייסין לו שחרית כך מפייסין לו ערבית אימא לה והתניא כשם שמפייסין לו שחרית כך מפייסין לו ערבית וכשם שמפייסין לה שחרית כך מפייסין לה ערבית אמר רב שמואל בר רב יצחק הכא [ה]בשבת עסקינן הואיל ומשמרות מתחדשות ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא נפישי להו פייסות [ו]מייתי כולהו מצפרא אתו דזכי ביה שחרית זכי דזכי בערבית זכי: הרביעי חדשים עם ישנים וכו': מתניתין דלא כרבי אליעזר בן יעקב דתנן (ג)רבי אליעזר בן יעקב אומר המעלה איברים לכבש הוא מעלה אותן למזבח במאי קמיפלגי מר סבר [5]ברב עם הדרת מלך ומר סבר מקום שכינה לאו אורח ארעא אמר רבא לא רבי אליעזר בן יעקב אית ליה דרבי יהודה (ד)ולא רבי יהודה אית ליה דרבי אליעזר בן יעקב דא"כ בצרו להו פייסות ואי משכחת תנא דתני חמש ההוא

ההוא

למאי אתא. הא אף הם בכלל הנתחים דבשלמא הראש דרשינן ליה בשחיטת חולין (דף כז.) דאיצטריך לפי שנאמר והפשיט ונתחו אין לי בכלל עריכה אלא נתחים שהן בכלל הפשט מניין לרבות הראש שכבר הותז בשחיטה ולא היה בשעת הפשט ת"ל את הראש אלא פדר בכלל המופשטים הוא ולמאי כתביה: **דרך כבוד.** לפי שבית השחיטה מלוכלך בדם הראש: **מתני' חדשים לקטורת.** (א) מי שלא זכה לקטורת מימיו ובגמ' מפרש מאי שנא חדשים וכך היו מכריזין קול בעזרה: **גמ' מפני שמעשרת.** לפיכך לא היו מניחין אותו לשנות: **והא כתיב וכליל על מזבחך.** בההוא קרא גופיה: **הא לא שכיחא.** ° ומסתברא דכי כתיב עושר אדלא שכיחא דאם לא כן נמצאו הכל עשירים: **דמורי.** שמורה הוראות בישראל: **אליבא דהילכתא.** להורות כדת וכהלכה: **שזוכה בו שחרית.** איש (ה) איש שזוכה בעבודה: **כי תניא ההיא בקטרת.** לפי שלא שנה אדם בה: **הואיל ומשמרות מתחדשות.** ומשמר שעבד שחרית אינו עובד בין הערבים: **ולמאי דסליק אדעתין.** שהיו מפייסין בין הערבים נפישי להו פייסות: **כולהו מלפרא** (ב). וגם מפייסין מי יזכה לשל שחרית ומי לשל בין הערבים: **הוא מעלה** (ג) **לגבי המזבח.** אותו איש שזוכה בו להוליכו לכבש חוזר ומעלהו לאחר זמן למזבח. וכשהיו מוליכין אותו מניחין אותו מחציו של כבש למטה כדי שלא יצטרך להוליכו כל הכבש והולך ועולה בכבש וכשמגיע למקום שהאיברים שם נוטלן והכי תנן במסכת שקלים (פ"ח מ"ח) איברי תמיד ניתנין מחצי כבש ולמטה במזרח: **לאו אורח ארעא.** למיתחזי כמאן דטריח ליה מילתא: **לא ר"א בן יעקב אית ליה דר' יהודה.** דאמר לא היה פייס למחתה ונותן ראב"י פייס למחתה תחת פייס מן הכבש ולמזבח:

דלא

יהודה מחוקקי. יש מקשה אמאי לא מייתי מדכתיב בתורה דכתיב לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו (בראשית מט) וי"ל דההיא בברכה הוא דכתיב אבל מהאי קרא מייתי שכך היה שביהודה יש מחוקקים: **אלא כהן שזוכה בו שחרית זוכה בו ערבית.** תימה לי והא ע"כ היה צריך להפיס ערבית בשביל סידור שני גזירין שאותם של בוקר היו בכהן הזוכה בתרומת הדשן ושני כהנים זוכין בהן בערב ואין לתרץ דמודה הוא דבשבילם מפייסין לערב ולא אתא לאשמועינן אלא דבהנך עבודות שיש דוגמתן בבקר לא היו מפייסין דאם כן כי פריך בסמוך ולמאי דס"ד מעיקרא נפישי להו פייסות לר' יוחנן לרשב"י נמי תיקשי כיון דמפייסי בערב בשביל שני גזירי עלים א"כ נפישי להו פייסות ודוחק הוא לומר דהנך תרי מדשן מזבח הפנימי ומנורה שהיו בפייס של תמיד השחר ולא היו בערב הם היו זוכין בגזירין בערב נמצא שלא היו צריכין להפיס בשביל הגזירין לערב כי דוחק הוא לבדות דבר זה מדעתינו אלא נראה דלרבי יוחנן פשיטא ליה דמצפרא מפיסין נמי על שני גזירין של בין הערבים כיון דאותו פייס שמפיסין לתמיד השחר מהני נמי לבין הערבים סברא הוא שיפיסו אז כמו כן לצורך גזירין של בין הערבים והא דלא חשיב להו במתני' בפייס השני י"ל דלא חשיב אלא י"ג כהנים הזוכין בו בפייס השני לצורך תמיד של שחר אבל למאי דס"ד מעיקרא דלכל עבודה של בין הערבים חוזרין ומפיסין הוה ס"ד שבערב מפיס לו דאמאי מפיסין לו שחרית כיון דלא מהני פייס דשחרית לשל בין הערבים מידי ועוד לישנא דברייתא דקתני כך מפייסין לו ערבית משמע שבערב מפייסין וא"כ נפישי להו פייסות: **והתניא** כבדרך שמפייסין לו שחרית. פי' והכא לא מצי לשנויי בקטורת מדקתני לו לשון זכר אלמא לתמיד קאמר דאי בקטורת הוה ליה למיתני לה לשון נקבה: **דתנן ראב"י אומר המעלה איברים כו'.** דתנן גרסינן משנה היא בתמיד פ"ה [מ"ג] (דף לג:) ולעיל בפ"ק (דף יד:) דפריך סתמא דתמיד אדיומא ומשני מאן תנא יומא ר"ש איש המצפה היא משום דאשכחן דפליג אחדא סתמא דתמיד דתניא ר"ש איש המצפה משנה בתמיד לא הוה מצי למימר ראב"י הוא דפליג הכא אסתמא דתמיד דקא תני ברישא הרביעי חדשים עם ישנים מי מעלה איברים מכבש למזבח והדר קתני ראב"י אומר המעלה איברים וכו' דהא אסתמא דיומא נמי פליג דבמתניתין נמי קתני הרביעי מי מעלה איברים ואוקמה דלא כראב"י ואע"ג דאיכא נמי סתמא דמתני' כראב"י דקתני תמיד קרב בתשעה ופרש"י דסתמא כראב"י אין נראה לפרש כן דא"כ ה"ל להש"ס לאקשויי רישא רבנן וסיפא ראב"י ולישני אין רישא רבנן וסיפא ראב"י ונהי דמרישא דרישא דקתני י"ג כהנים זוכין בו לא קשיא לן דלרבנן הוו להו י"ד עם המעלה איברים מכבש למזבח וא"כ תקשי רישא וסיפא ראב"י ומציעתא רבנן דההיא איכא לשנויי דאתיא אפילו כרבנן ולא קא חשיב אלא י"ג כהנים הזוכין בפייס השני אבל מעלה איברים מכבש למזבח ההוא פייס רביעי באפי נפשיה הוא מיהו הא קשיא רישא רבנן וסיפא ראב"י כדפרישית ונראה דתמיד קרב בט' לא הויא סתמא כראב"י אלא משום דבעי למימר לא פחות ולא יותר קאמר ליכא למ"ד שיהא תמיד קרב בפחות מט' אבל י' לא הוי כל שעתא דזימנין דבהעלאת איברים מכבש למזבח זכה אחד מהנך שזכו להוליך לכבש אבל בציר מט' לא הוו וכן כולם אבל אין לפרש דלא קא חשיב אלא הולכת איברים לכבש דהא קא חשיב נמי צלוחית מים ובזיכין וגזירין מיהו מצי למימר דלא קא חשיב אלא תחילת הולכות בין דאיברים בין דצלוחית מים בין דבזיכין אבל גמר הולכת איברים מכבש למזבח לא קא חשיב ולשון ראשון נראה יותר: **מקום שכינה לאו אורח ארעא.** אפילו ראב"י דקסבר הכא דלאו אורח ארעא נראה דמודה הוא בההיא דתמיד [נשחט] (דף סד.) בערב הפסח שחט ישראל וקיבל הכהן נותנו לחבירו וחבירו לחבירו וכו' עד והכהן הקרוב אצל המזבח זורקו זריקה אחת כנגד היסוד ומפרש בגמרא טעמא משום ברוב עם הדרת מלך דהתם לא שייך למימר לאו אורח ארעא שהרי כשהיה נותנה לחבירו לא היה הולך לו אלא חוזר ומקבל ומושיט וחוזר ומקבל ומושיט שהרי רוב פסחים היה להם אבל היכא שמוליך עד לכבש והולך לו ההוא ודאי לאו אורח ארעא: **ואי משכחת תנא דתני חמש כו'.** תימה לי לימא דההוא תנא סבירא ליה דחוזרין ומפייסין לתמיד של בין הערבים בערב דהשתא איכא ה' פייסות וי"ל דה"ק אי משכחת תנא דתני חמש בשחרית אי נמי י"ל אי קסבר דחוזרין ומפייסין לתמיד של בין הערבים אף על גב דהפיסו לתמיד של שחר א"כ היו חוזרין ומפיסין נמי להקטרת של בין הערבים ונפישי להו פייסות טפי מחמש:

ההיא

מסורת הש"ס

א) [חולין כז:], ב) [נ"ל ומבני], ג) תמיד לג:, ד) [לעיל כה:], ה) בס"א: אותו,

תורה אור השלם

1. יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב וְתוֹרָתְךָ לְיִשְׂרָאֵל יָשִׂימוּ קְטוֹרָה בְּאַפֶּךָ וְכָלִיל עַל מִזְבְּחֶךָ: דברים לג י
2. בָּרֵךְ יְיָ חֵילוֹ וּפֹעַל יָדָיו תִּרְצֶה מְחַץ מָתְנַיִם קָמָיו וּמְשַׂנְאָיו מִן יְקוּמוּן: דברים לג יא
3. וּמִבְּנֵי יִשָּׂשכָר יוֹדְעֵי בִינָה לַעִתִּים לָדַעַת מַה יַּעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל רָאשֵׁיהֶם מָאתַיִם וְכָל אֲחֵיהֶם עַל פִּיהֶם: דברי הימים א יב לג
4. לִי גִלְעָד וְלִי מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם מָעוֹז רֹאשִׁי יְהוּדָה מְחֹקְקִי: תהלים ס ט
5. בְּרָב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ וּבְאֶפֶס לְאֹם מְחִתַּת רָזוֹן: משלי יד כח

גליון הש"ס

רש"י ד"ה הא לא שכיחא ומסתברא כו'. עי' מנחות ג. תד"ה דלא שבית מבואר דלא ס"ל כרש"י אלא כדברי תוספות ישנים כאן:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה חדשים לקטורת כך היו מכריזין קול בעזרה כלומר מי שלא זכה לקטורת כו' מ"ה חדשים הס"ד: (ב) ד"ה כולהו מצפרא אתו. וגם מפייסין: (ג) ד"ה הוא מעלה אותן לגבי המזבח:

מוסף רש"י

דרך כבוד. שכשמקריב הראש מופה הפדר על מקום חתך מפני שמלוכלך בדם (חולין כז:).

תום' ישנים

עולה נמי הכתיב בה כליל. פרש"י דכתיב בשמואל [א"ז ז, ט] ויקח טלה חלב אחד ויעלהו עולה כליל כו'. עולה נמי הכתיב בה כליל. פירוש א"כ יפיסו עליה החדשים. ומשני הא שכיחא (והלו) [ויזכו] כל אחד ואחד להתעשר, אבל קטרת אין יכולין להתגדל אלא אותה של ציבור. וקשה לפרש שעולה שכיחא ואין הכל רוצין להתעשר, ולדברי רש"י קא פריך עולה אמאי לא מעשרת, ואין זה שעם כן מעשרת ... כי למה לא יתעשרו כיון שהוא כליל כמו קטרת. דכתיב כליל. הכי נמי הוי מצי ולימא ומחוקק מבין רגליו (בראשית מט, י). א"כ הוי מצי [למימר דהתם קרא מיירי] בנשיא וראש הגולה שבאו מזרע דוד כדדרשינן בסנהדרין [ה, א] ובספרי מני קאמי [שבט] ממרים כדאמרינן בסוטה (יח, ב)]. [אלא כהן שזוכה בו שחרית יזכה בו ערבית כו'. וא"ת ושני גזירי עלים] שהיה ערבית בשני כהנים כדתנן בפירקין [לקמן ע"ב] ושחרית לא היה אלא בכהן אחד כדאמרינן [לעיל כב, א] מי שזוכה בתרומת הדשן היה זוכה בשני כו', י"ל שכהן שהיה זוכה בו שחרית זוכה בו ערבית והיה אומר לכהן שעמו זכה עמי בשני כו'. הכא בשבת עסקינן כו'. וכולהו שינויי לא צריכי כיון דבשבת איירי, והוי כמו אלא. מיהא אתו מצפרא. וא"ת ולמאי דאסיקנא לא ניחא אם לא תפרש דאתי כולהו מצפרא, כי בקטרת לא היה פייס אלא כהן (אבל) הזוכה בה שחרית היה זוכה בה ערבית. ה"ר יוסף. הרביעי מי מעלה כו'. דקטורת קודם לאברים כדמפקינן לקמן בפ"ג [לג, א] מקרא. ומר סבר מקום שכינה לאו אורח ארעא. שיניח זה העבודה וילך לו ויעשה אחר, אבל ודאי כולי עלמא מודו שהיו מניחין האברים על הכבש כשמלחום, כמו שמפורש במסכת תמיד [פ"ד] ובכמה דוכתי.

עין משפט נר מצוה

כט א מיי' פ"ו מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ה והלכה יא:
ל ב מיי' פ"ד מהלכות תמידין הלכה ז:
לא ג ד שם הלכה ח:
לב ה שם הלכה ט:
לג ו שם הלכה ח:

רבינו חננאל

נותן הפדר שהוא החלב על בית השחיטה כדי לכסות בו טינוף הדם שעל בית השחיטה. וזהו דרך כבוד של מעלה. הפייס השלישי חדשים לקטרת. ירושלמי מעשה באחד שיבשה זרועו ולא הניחה, לקיים מה שנאמר ישימו קטורה באפך וכליל על מזבחך ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה. מיכן אמרו שני כהנים מתברכין בכל פעם, החותה והמכניס במחתה והמקטיר. תנא מעולם לא שנה אדם בה משום שמעשרת למי שבכר הקטיר. לפיכך היו אומרים חדשים לקטרת. עולה, אע"ג דכתיב בה כליל בנביאים, שנאמר ויקח שמואל טלה חלב אחד ויעלה עולה כליל לה' ויזעק שמואל אל ה' כו', שכיחא, הקטרת לא שכיחא. אמר רבא לא משכחת חכם שמורה אלא אי מלוי, דכתיב יורו משפטיך ליעקב. אי מיששכר, דכתיב ובני יששכר יודעי בינה לעתים. אבל שבט יהודה אע"ג דכתיב יהודה [מחוקקי], שמועה אליבא דהלכתא לא סלקא להו. א"ר יוחנן אין מפיסין על תמיד של בין הערבים אלא מי שזוכה בו שחרית זוכה בו ערבית. ומותבינן עליה והתניא כשם שמפיסין לו, כלומר, לתמיד שחרית, כך מפיסין לו ערבית. ושנינן בשבת הואיל ומשמרות מתחדשות, כדתנא (ד) דבי שמואל משמר היוצא עושה תמיד של שחר ומוספין, והנכנס עושה תמיד של בין הערבים והבזיכין כו'. וכיון שמתחלפין צריכין להפיס. הקטרת מפיסין לה בשחרית ובין הערבים. ולמאי דסליק אדעתין כי מפיסין בזה ובזה ודלא כר' יוחנן, נפישו להו פייסות. ואנן לא תנן אלא ד' פייסות בלבד. ופרקינן בקיבוץ אחד. היינו אומרים שמפיסין לזה ולזה. הפייס הרביעי מי מעלה אברים מן הכבש למזבח. דלא כר' אליעזר בן יעקב דתני בתמיד פרק (ח) [ה] המעלה אברים לכבש הוא מעלן ע"ג המזבח, ולא היה להם פייס בפני עצמן. א"כ לר' אליעזר בן יעקב חסרו הפייסות ואינם אלא שלשה. ואמרינן אית ליה פייס אחד למחתה. והא"ר יהודה תני לא היה פייס למחתה, אלא כהן שזוכה בקטרת אומר למי שעמו זכה עמי במחתה. אמר רבא ר' אליעזר לית ליה הא דר' יהודה אומר לא היה פייס למחתה אלא פליג עליה ואמר אית ליה פייס למחתה בפני עצמה. ולא ר' יהודה אית ליה הא דר' אליעזר דאמר לא היה פייס לאיברים להעלותם מן הכבש למזבח אלא אומר היה להן פייס בפני עצמו, ומחתה לא היה לה פייס. שאם יש אחד מהן שאומר לא היה פייס למחתה ולא לאברים שעל הכבש לא תמצא אלא שלש פייסות. ואם תמצא תנא ששנה ה' פייסות ואומר היה פייס למחתה ופייס לאיברין שעל גבי הכבש, אותו התנא חולק על ר' יהודה ועל ר' אליעזר בן יעקב, שזה אומר לא היה פייס למחתה, וזה אומר לא היה פייס לאברים שעל הכבש.

א) לפנינו בגמ' ליתא כאן רק הוא בסוכה דף נו ע"ב.

SHAS MOZNAIM